

Nr 268.

Av herrar **Staxäng** och **Hallén**, *angående bestämmelser om ersättning till nämndemän.*

Enligt gällande bestämmelser om nämndemans rätt till ersättning av statsmedel äger nämndeman vid resa för tjänstgöring vid allmänt tingsammansammanträde, lagtima ting eller särskilt sammanträde för tings avslutande åtnjuta resekostnadsersättning enligt allmänna resereglementet. Samma rätt till ersättning tillkommer nämndeman vid resa för tjänstgöring vid rannsaking med häktad person å urtima ting eller extra rättegångsdag under lagtima ting; i visst fall äger nämndeman vid sådan tjänstgöring även rätt till dagtraktamente. För inställelse vid sammanträde, som avses i lagen den 7 maj 1918 om särskilda tingsammansammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden, äger nämndeman enligt lagen rätt till resekostnadsersättning.

I fjolårets förslag till processlagreform upptogs inga bestämmelser om nämndemans rätt till ersättning. I motiven framhölls att i anledning av förslaget en viss omarbetning borde ske av nu gällande bestämmelser i detta avseende; som allmän regel borde stadgas att rätt till ersättning av statsmedel tillkommer nämndeman för tjänstgöring i häradsrätt, om ej för särskilt fall sådan ersättning skall gäldas av enskild part. Ersättning till nämndeman i stad med rådhusrätt förutsattes skola utgå efter samma grunder som i häradsrätt och bestridas av stadens medel.

I motion II:244 vid fjolårets riksdag yrkades, att riksdagen i samband med behandlingen av förevarande proposition måtte besluta, att dagtraktamenten skulle utgå för nämndemansuppdrag. Motionären framhöll bland annat, att genom att dylik ersättning icke utgår måste vid val av nämndemän tillses att endast sådana personer väljas, som äga ekonomiska förutsättningar för att mottaga uppdraget. Därigenom hade möjligheten att fritt välja nämndemän bland de mest betrodda medborgarna väsentligt inskränkts. För att råda bot på detta uppenbara missförhållande hade åtskilliga kommuner — ehuru laglig rätt därtill saknas — likväl anslagit medel för ersättning till sina nämndemän.

Frågan om nämndemans rätt till ersättning har tidigare vid flera tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Sålunda anhöll riksdagen 1937 i skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning och förslag rörande traktamentsersättning till nämndemän för tjänstgöring vid tingsammansammanträden. I skrivelsen anfördes, att riksdagen funnit skäl tala för att traktamentsersättning beredes nämndemännen i samtliga de fall, då reseersättning utgår.

I statsverkspropositionen till 1938 års riksdag anmälde chefen för justitiedepartementet, att den begärda utredningen igångsatts. I syfte att erhålla material för beräkning av kostnaderna för statsverket, därest nämndemännen bereddes traktamentsersättning, hade från domhavandena införskaffats uppgifter angående antalet tjänstgöringsdagar och resedagar för nämndemännen år 1936. Enlig en med ledning av dessa uppgifter verkställd preliminär beräkning skulle kostnaderna för traktamentsersättning komma att uppgå till i runt tal åtminstone 350,000 kronor. Sedermera anförde departementschefen i statsverkspropositionen till 1939 års riksdag, att viss utredning i frågan verkställdes men att han icke vore beredd att då framlägga något förslag. I statsverkspropositionen till 1940 års riksdag yttrade departementschefen, att någon utsträckt rätt till ersättning åt nämndemännen för kostnader i anledning av tingsresor icke för det dåvarande syntes böra ifrågakomma.

Första särskilda utskottet yttrade om denna motion:

I likhet med vad riksdagen i ovanberörda skrivelse framhållit och med vad som anförts i nu ifrågavarande motion anser utskottet starka skäl tala för att traktamentsersättning beredes nämndemännen. Utskottet anser det viktigt för nämndens ställning i rättsskipningen, att nämndemansuppdraget icke övergår till en arvodesbefattning utan alltjämt bibehåller karaktären av ett heders- och förtroendeuppdrag, men det kan icke anses tillfredsställande att enskilda personer nödgas för fullgörande av detta förtroendeuppdrag vidkännas kostnader och att valet i realiteten begränsas till dem som äga ekonomiska förutsättningar för att mottaga uppdraget. Emellertid kan utskottet i frågans nuvarande läge icke tillstyrka, att riksdagen, på sätt yrkats i motionen, nu beslutar att dagtraktamente skall utgå för nämndemansuppdrag. Denna fråga synes icke böra regleras i rättegångsbalken utan liksom nu i särskild författning. Utskottet vill dock uttala önskvärdheten av att den utredning, som enligt vad ovan antytts påbörjats inom justitiedepartementet, fullföljes och att förslag i ämnet snarast möjligt framläggas för riksdagen. Ifrågavarande spörsmål sammanhänger icke omedelbart med rättegångsreformen utan torde böra lösas oberoende av denna.

Som synes avstyrkte utskottet motionen endast av formella skäl, men underströk det starka behovet av denna reform och begärde, att den utredning i frågan, som pågår, skall slutföras snarast möjligt. Det kunde då synas som vore en förnyad framställning onödig.

Emellertid stegras olägenheterna starkt under nu rådande dyrtid. Nämndemän kunna få deltaga i tingssammanträden ett par dagar i sträck och få av egna medel betala uppehållskostnader och därjämte gå miste om sina dagsinkomster i hemorten. Det har också inträffat under fjolåret, att nämndemän därför av ekonomiska skäl avsagt sig nämndemannskapet. De av utskottet påtalade olägenheterna skärpas därför snabbt under denna

tid. Med det utredningsarbete, som redan föreligger, borde det vara möjligt att få denna fråga avgjord vid årets riksdag.

Det hemställas därför,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära, att förslag om ersättning till nämndemän snarast och om möjligt under innevarande år förelägges riksdagen.

Stockholm den 23 januari 1943.

Ernst V. Staxäng.

Harald Hallén.
